Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШИНАРА, 29 АПРЕЛЬ, 1986 ШУ. ★ № 51 (7242). ★ Мах 3 кеп.

Агропромышленни комплекса къахьегамхой! Шун патриотически декхар да лоаццача ханашка мохк кхачанца Iалашбар.

Хьадда лаккъе гIорта комплекса дерригача доакъоьй эффективность, юрта доахам пелабара боарам!

(КПСС ЦК тIехьехамаш тIара).

Сийле хийла хьажкIаш кхееча хьалхалаттарий!

КПСС обкома бюрос, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо тIаийцача социм тIа боахама хIамайн хьалкхеча гIибридийн бошхалонаш а лоар-хIай 1985 шера хьажкIаш дукхагIа яхара тIехь коллективаша лоаттавьча республикански социалистически яьъе котбаьнираш а лаьрца, хьожавай:

Хьалхара моттиг

2000 сом премин а луш, арIагIа йовзаш «Жигулин» шин машини а йохкаш, звенон берригача членаша Советски Союзе гIолла гобаккха туристически путевкаш а луш:

Назрановски районе «40 лет Октября» яхача совхозе звеноне (звеньевой Б. Г. Кодзоев);

Урус-Мартановски районе «Гойтинский» совхозе звеноне (звеньевой И. А. Кегерменов);

Назрановски районе «40 лет Октября» яхача совхозе звеноне (звеньевой Ю. А. Гепиханов);

Урус-Мартановски районе «Красноармейский» совхозе звеноне (звеньевой А. Гебаев);

Надтеречни районе «Братский» совхозе звеноне (звеньевой С. Бамбатиев);

Назрановски районе «40 лет Октября» яхача совхозе звеноне (звеньевой В. Д. Измайлов);

Грозненски районе Ленина цIерагIа колхозе звеноне (звеньевой Н. Дамаев);

Назрановски районе «Экажевский» совхозе звеноне (звеньевой Т. Гайтов);

Наурски районе «Россия» колхозе звеноне (звеньевой Н. К. Дыбов);

Грозненски районе «Атагинский» совхозе звеноне (звеньевой Ш. Гайтамиров);

Урус-Мартановски районе «Красноармейский» совхозе звеноне (звеньевой М. Б. Юшаев);

Наурски районе В. И. Ленина цIерагIа колхозе звеноне (звеньевой Р. Булаев).

Шоллагlа моттиг

1500 сом премин а луш, арIагIа йовзаш «Жигулин» автомашина а йохкаш, звенон берригача членаша салаIача цIагIа баха путевкаш а луш:

Грозненски районе Ленина цIерагIа колхозе звеноне (звеньевой Н. Шахтамиров);

Урус-Мартановски районе «Гойтинский» совхозе звеноне (звеньевой М. И. Яшуркаев);

Наурски районе «Терский» совхозе звеноне (звеньевой П. С. Болгов);

Ачхой-Мартановски районе «Лермонтовский» совхозе звеноне (звеньевой Л. Захаев).

Кхоалагlа моттиг

1000 сом премин а луш, звенон членаша салоIача цIагIа база путевкаш а луш:

Сунженски районе XX партсъезда цIерагIа колхозе звеноне (звеньевой Н. Е. Демонов);

Сунженски районе Ленина цIерагIа колхозе звеноне (звеньевой А. М. Эльжиев);

Урус-Мартановски районе «Горец» яхача совхозе звеноне (звеньевой Д. Джабраилов);

Урус-Мартановски районе «Горец» яхача совхозе звеноне (звеньевой Л. Атиев);

Шелковски районе Л. Н. Толстой цIерагIа совхозе звеноне (звеньевой М. А. Куриленко);

Сунженски районе XX партсъезда цIерагIа колхозе звеноне (звеньевой Н. И. Чеботарев);

Грозненски районе «Атагинский» совхозе бригадина (бригадир Ш. Апаев);

Грозненски районе «Куларинский» совхозе бригадина (бригадир Х. Дзугуев);

Шалински районе «Джалка» совхоза № 2 йолче бригадина (бригадир Б. Сандов);

Урус-Мартановски районе «Горец» яхача совхоза звеноне (звеньевой Ш. Камаев);

Шалински районе «Предгорный» совхоза звеноне (звеньевой А. Хизриев);

Магlалбика районе «Кавказ» совхоза звеноне (звеньевой А. Гурьев).

1986 шера 28 апрель хьатIаотташ хIара кхоабача Iаттагара шура яккхарах йола

СВОДКА

(кг)

	1986 шера	1985 шера	+ | -
Шалински	8,9	7,3	+1,6
Гудермеевски	8,7	6,9	+1,8
Грозненски	8,6	6,3	+2,3
Надтеречни	8,6	8,0	+0,6
Наурски	8,2	7,9	+0,3
Шелковской	7,9	6,7	+1,2
Ачхой-Мартановски	7,6	7,3	+0,3
Сунженски	7,3	5,9	+1,4
Урус-Мартановски	7,2	6,5	+0,7
Назрановски	7,1	6,8	+0,3
Малгобекски	7,0	5,8	+1,2
Республике гIолла	8,0	6,6	+1,4

БархIазлагIа хержача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета III сессех бола ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

26 апреле г. Грозне, КПСС обкома политически просвещене цIагIа хилар бархIазлагIа хержача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета кхоалагIа сесси.

Депутаташа цхьа барт а болаш чIоагIйир сесее балха ден повесткен порядоки. Сесее ден повесткана юкъедишкъар е деташ:

1. КПСС XXVII съезда решенеш тIара хьадоагIача Нохч-ГIалгIай АССР халкъа депутатий Советий декхарех.

2. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чIоагIдарах.

3. Депутатий запросех.

«КПСС XXVII съезда решенеш тIара хьадоагIача Нохч-ГIалгIай АССР халкъа депутатий Советий декхарех» долча ден повестка хьалхарча дешах доклад йир Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председателя **Х. Х. Бокова.**

Докладах йолча пренешка къамьалш дир депутаташа: **Г. Г. Махауре** — КПСС Надтеречни райкома хьалхарча секретаре, **М. А. Филоненкое** — бурув деттача балхий Октябрьски управление оператора, **Ю. Л. Расторгуева** — академика М. Д. Миллионщикова цIерагIа Къахьегама Шеча Байракха орден лелаеча Грозненски мехкдахьта института ректора, **Р. И. Зыгаловас**—халкъа депутатий Грозненски районин Совета председателя, **А. М. Котиева** «Электроинструмент» завода слесара-лекальщика, **А. А. Опришкос** — «Промавтоматика» Грозненски Iилма-производственни объединене генеральни директора, **Л. Захаева** — Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза механизированни отряда начальника, **И. А. Албастова** — Нохч-ГIалгIай АССР юстице министра, **Т. А. Апаевас** — «Грозтрубопроводстрой» треста СМУ-2 йолча бригадира, **В. Д. Аралина** — халкъа депутатий Шелковски районни Совета исполкома председателя, **В. С. Белоглазова** — **М. Ю. Лермонтова** цIерагIа республикански драматически театра актера.

«КПСС XXVII съезда решенеш тIара хьадоагIача Нохч-ГIалгIай АССР халкъа депутатий Советий декхарех бола» сопам берригаш раьза а болаш тIаийцар Лакхехьарча Совето.

Цул тIехьарIа депутаташа ладийгIар Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чIоагIдарах Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета секретара, депутата **Н. Я. Правеньке** яьча докладага.

Лакхехьарча Совето ихьа барт болаш чIоагIдир Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш, доагIаш дола законаш соцаташ тIа а йийар.

Депутата В. П. Бабенкос Грозненски къайла рынок болх бе йолаялийтара ханах яьча запроса гIишлош еча Нохч-ГIалгIай управлене начальника, депутата Э. Э. Исмаилова аьнначун а Iалам лорадареи Iалама ресурсех рационални пайда эцара — карьерин разработкаш йолча моттиге додача хин Орга хий лорадара гIулаккхаху лаьца даьча хаттарех Нохч-ГIалгIай карьероуправление директора В. М. Вашаевен автомобилин наькъаш дехкача а тоадева а Нохч-ГIалгIай производственни управлене начальника А. Н. Алмасхановен аьнначун а хьакъехьара сопамаш тIаийдар Лакхехьарча Совето.

Сесее балха юкъе дакъа а лаьцар, камаьл а дир КПСС ЦК членалла кандидата, РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Председателя заместителя **Т. Г. Ивановас.**

Сесее балхах йола отчет кепатохаргьа.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕ, СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ, ВЦСПС-еи ВЛКСМ ЦК-аи

19 апреле хилар В. И. Ленин ваь 116 пу дизара хетадеь Ерригсоюзни коммунистически субботник. Советски наьха политически къахьегамех хьинар хилорах. КПСС XXVII съезда решенеша гIулахьаца жоп дала, мохк социально-экономически деIаахар сихдара юкъе шоай дакъа дахьа гIерташ уж хиларах дола къаьгга тешаа да из.

Субботника юкъе дакъа лоацаш промышленносте, юрта боахаме, гIишлоIч еча, транспорте, халкъа бодахама кхыча доакъошка, хIаьта ишшта городаши нах баха пункташи тоаеча а къахьеган 159 миллион сар вар. Субботнике овсарле лакха йолаш шоаш къахьегарца цар холуш дакъа лаьцар шийтталагIча пятилетка хьалхарча цера заданеи кхоачашъера юкъе.

Хьалхе а дахьа лоархIамегIа духьхьала промышлени продукци 1375 миллионе сома маьха арахIийар цу дийнахьа. Дукхача къахьегача коллективаша вокх деношка хецаш хиначул дукхагIа продукци арахIийар. Цох дукхахаьр хьалхий кхоьлча бийдалах, материалех, кхоьлча йIовхала чотагIа. Субботника юкъе дакъа ловзаш хиннараша болх бен дахька 200 миллион сом пятилетка фонде дIачудлар.

КПСС Центральни Комитето, СССР Министрий Совето, ВЦСПС-о, ВЛКСМ ЦК-ас дер тIара баркал оаI Ерригсоюзни коммунистически субботника юкъе дакъа лоацаш хиннача балхлоцца, колхозхоцца, инженерно-технически болхлоцтеи гIулакхера нахан, кагирхоза, Советски Экварен Флотен бIузоцца, тIемеи къахьегамен ветеранашца, тIынаре дакъа лоацаш мел хиннараша цар шоаш кхо па беш, мах боацаш къахьегамаш.

Субботнике йьха среднетхилараIа дIаIохьажо унахвай кхъастамхоцца дезаш цIено лорарга учреждени хьалтарах йолаш ярий материални база чIоагIдарах, наналл берали дIахо а динарIа лорадара.

НИЙСА КХОАЧАШДЕ ЗАКОНАШ

НГIАССР МВД коллеге шерзьъ заседани хилар. Цуна юкъе дакъа лоацаш хилар министерства аппаратен горрабйоргашин культалгIен бола болхлой, оперативно-тынашъвтоцун состав, партийни организацеи секретараш.

«КПСС XXVII съезде дIадекъаршка хьежжа дIаго йодача хана законность а порядок а тIогIгьара республика чурча гIулакхий органий декхарех» доклад йир НГIАССР чурча гIулакхий министра Ю. Ю. Миценкос. Доклад ловцаш къамьалш дир чурча гIулакхий министерства отделийн горрабйоргашин культалгIоша.

Коллеге заседане къамьал дир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеева. Цо къастота теркам тIабахийтар социалистически рузнеца лечьъадара, тунеидстваца, спекулянтца, кхыча негативни явленеита духьалара къовсам ирбе безаш хилара, республика административни органашта дукхха замечаш йир.

Парте сеседа решенешка хьежжа законность а порядок а чIоагIъергIола гIулакхан белгалдаьхьад коллеге.

Коллеге балха юкъе дакъа лоацаш хилар КПСС ЦК администрацин органий Отдела инструктор А. И. Гриенков СССР МВД Политически управлене отдела начальника заместитель В. А. Порунин.

Сеседа решенешка хьежжа законность а порядок а тIогIгьергIола гIулакхан белгалдаьхьад коллеге.

Коллеге балха юкъе дакъа лоацаш хилар КПСС ЦК администрацин органий Отдела инструктор А. И. Гриенков СССР МВД Политически управлене отдела начальника заместитель В. А. Порунин.

КПСС ОБКОМЕ

24 апреле хиннача арIагIарча заседане КПСС обкома бюро хьежар республика хьайбай боахама доакъара база чIоагIъара дешашка. ТIаийдача социм тIа бегалдоаккх, 1984 — 1985 шерашка хьайбай боахама чIоагIа доакъара база хьажа КПСС обкома VII пленумо 1982 шера 29 октябре тIаийна программа керттера даьнье кхоачашъъь хилар. Банъда, цунна шкала дIаго йодаеш хана из дакъа КПСС XXVII съезда установнаша дIадекъачунга хьежжа сиха дегIадоалаара гарантийни доакъара база гIалапъара, доакъараш дукхагIа дахаран цар дикал лаккъяраи кардинальни гIулакхан де деза.

Боахамашка Iоаьйча опыто тешал ду, республика ерригача районашка доакъара культураш чIоагIа обе йиш йолаш хилор. Масала, 1985 шера керда перспективни сорташ, боахама расчетни коллективни подряди, интенсивни технологи юкъе а йоалаьв «Куларинский», «Назрановский», «Карагинский», «Атагинский», «Советская Россия» яхача совхозий. Ведана работа Орджоникидзе цIерагIа. Сунженски района XX партсъезда цIерагIа колхозий, кхыча цIыйолчар коллективанна хIара бежана лаьрхIа 20 а кхы дунхагIа а центиераш доакъара елинишш кийчийир, из балъян долаш хьайбай продуктивность дикка лаьх а йир.

Цхьабакъда, люцерна, гуразка ювш йола рапс, соя, дукха компоненташ йола доакъара смесаш, доакъара свеклаш санна йола чIоагIа, хьувьца, белоголовый йола культураш хьалхеара республике долча диканка хьелех боахамана хIана а кхоачам хиллал пайда эцаш. Дукхача колхозашкеи совхозашкеи доакъар Iалашделга практике ше къастота дакъа хургIолаш отгадел. Кхьанча методе гIа леладу, дедара юкъейоалаю интенсивни технологий Iилма-технически прогресса карагIдьнараши. Дика ца хиларах во доагIтадеш хилараи дика дукха доакъар доаду. Доакъараш дахеран кийчдараи йолча техниках овсаре пайда эцаш. Хий дехка лаьтта сапца йолча доакъара дакъхира тарошех кхоачам боллаш пайда ийбаь.

Республика Госагропромо биаза пайда эцаш чIоагIа йоалаьв база хьапрах колхозийн совхозийн районни агропромышленни объединенеи тарошех. хьайбай боахам 1986 шера 28 январе поош доакъача доакъараша Iалашбара цар бехкгочкам лаьхбаш.

Республика Госагропромо биаза пайда эцаш чIоагIа йоалаьв база хьапрах колхозийн совхозийн районни агропромышленни объединенеи тарошех. хьайбай боахам поош доакъача доакъараша Iалашбара цар бехкгочкам лаьхбаш.

КПСС обкома бюрос белгалдьяьхар «Погоня» яхача статья тIа дувца социалистически законность телхаеш гIулакхаш дан хиннача хIара. Чурча гIулакхий Шелковски райо тдела хьалха хиннача начальника Д. А. Романова 1985 шера 6 июне поажарни надзора инспекце начальника Н. А. Сладкова (из ва партораннизаце секретарь а) къачуна заявлени ме йоагIара кийч а па еш, бакъйий хьалхх тахка а та тохкаш, чкъаьрашка хьожача охрана Нохч-ГIалгIай республикански инспекцеи, чурча гIулакхий Гудермеевски городской отделереи кхаьш нийдарш дувнара операции яьл. Из дош райотдела болхлоца порядок толхаеш герз тохарах кхаьш йийдьреч цаI вийнаь.

Браконьерстве бехке волча Сладконна. кхаьш йийча дакъа лоацаш хиннараша суд яьл. Дисциплинарни бехк баьб Шелковски райотдеи Нохч-ГIалгIай АССР чурча гIулакхий министерстви цхьабоча болхлоцта.

Шелковски районе хинна хIама дукхача даьхье лаьца дола доаIа НГIАССР чурча гIулакхий министерства культалгIоша (Ю. Ю. Миценко), политотдела (А. М. Эштиев), министерства партхома (А. Д. Колков) министерства аппарата а чурча гIулакхий районни отделий лични составаш а юкъе профессиональни нийчони политико-хьетамеи балха тIа цIенкашттара кхоачамбоапараш хиларца, лелара тIахьожам лоаттабу караболча болхлоца лелаеча. гIулакхашта, царех хIаре не дувцаре йоаццаш социалистически законность лорадара бокха бехкгочкам хилара кхоачам боллаш ма йоаI. Цаьхха ца хоьш хиннад ала йиш йолаш дан «Союзпечать» Грозненски городской агентстве НГIАССР МВД болхлочо «Погоня» яха критически статья тIа йолча «Социалистическая индустрия» яхача газета тIа НГIАССР органаштта еш йоа критика къайлаьхьа. Цунна йоагIаш йоа самокритичнни принципиальни терно па яра НГIАССР чурча гIулакхий министра заместитела М. Х. Лечиевна строги выговор яьй. учетни карточка тIа ца а ваъеш.

Министерства подразделенеи хьалха дерригIа тIахьожам да лоаттабарахи цар культалхошкара доагIао хьа да дехкарахи, МВД аппарата хьалдочо «Социалистическая индустрия» яха газет эцара бокъонаш телхаеда сопадеш ханнаьха а хоадам болдаш а гIулахьаш па дарах республика чурча гIулакхий министра. КПСС члена Ю. Ю. Миценкона строги выговор яьл.

Партийно-политически болх беш йолча кадраш хьахарнаре царна ихетам баларни балха тIенкашта гIалаташ дарах. Шелковски РОВД болхлоца социалистически законность толхадараш доагIао тIахьожам ма йоаI. Цаьхха ца дар балъян долаш НГIАССР МВД подготдела начальника А. М. Эштиевна строги выговор яьл.

Министерства болхлоцта юкъе бечча ихетам балха тIа цIенкашта хьоачамбоапараш хилараи, НГIАССР МВД сотрудники законоIа доацаш газеташ эцараи, цига ханнаьха гIулакхашца да дарах, ира а принципиальни а теркам ца барах Н. А. Колковна выговор яьй.

КПСС Шелковски райкома бюрос хьежар яьй.

КПСС Шелковски райкома бюрос хьежар яьй. (В. Н. Борискин, Н. Е. Солдатин) кадрка депутатий районни Совета исполкомата (В. Д. Аралин) дIахайтад чурча гIулакхий отдела культалаара болх ледара белга, цун болхлоца социалистически законность гIожа телхадарах цхьаь ханнаьха доагIа гIулакхаш па дальта, цу коллективе политико-хьетама болх хьоачамбоапараш тIабара партийни теркам ца бальта.

Ткхаш шIдьлаш дувцаш бокъонаш телхаеш гIулакхаш дьяна милице берригача болхлоцта доагIао болх бехк бергба альна КПСС райкома яь заявлени теркалъеш тIаийдай.

Нохч-ГIалгIай АССР чурча гIулакхий министерства, политотдела, партхома тIадиллад министерства аппарата а чурча гIулакхий районни отделий а политико-хьетама балха тIара кхоачамбоапараш дIалаьара хьалда гIулакхаш делга. Милице болхлоцца кодалаца тайпара дале а бокъонаш телхаеш дуг гIулахьаш довргоаца ца хьал отгае, шийта цар дай гIулакхаш МВД подразделенеша, чурча гIулакхий горрабйотделашка дIадарзийта а шерра дувнийта а, цюкъта кара болча нахи социалистически законность дувцилге йоацаш лорадарах начальникий хьехархам гIаьхбе. Кадраш профессионални идейно-политически кийчъа дола кхоачамбоапараш иммунистий авангардни лоархIам ма мотта гIаьхбе.

КПСС обкома организационно-партийни балха, административни органий, пропагандан агитацеи отделишта, парте городской, районни комитеташа тIадиллад бокъонаш лорарга органий балха дукхагIа тIехьонаш лоаттабелга, цар партийни организацеша, сотрудникийца беча организаторски политико-хьетама балха уж профессиональни кийчбара новкъостаделга.

КПСС обкома бюро заседани дийгар кхыдола дешаш а

ПАРТИЙНИ ВАХАР: СЪЕЗДО ЛАЬРХIАР КХОАЧАШДЕШ

IИЛМАН ТАРОНАШ

Iилман разработкаш дуихагIа елга, царех халкъа бокъане сихагIа пайда эшиг-га геттера бокъка лоарxIам болаш дешаш хиларах тарра терхам тIабахийта дийцад КПСС XXVII съезде.

Нохч-ГIалгIай пачхьалкхан университета коммунисташа шоай керттера деxкар лерхI вуза берргара а бодх парте дIадехачуьра хьенехь эрдабакъхьа тобар-жуковски Iилма общественни производства эпачуьна тIа-лерзовадар, цун эффективность лакхъера.

Уж дешаш кхоастадарх-хIанзарча техникан технологе-ческа дIадехачуьра хьенеха пре-подаватели, Iилман болхлой квалификацин лакхъе еза, Iилман а дешара процесса а материально-техничеси база тIоагIIе еза.

Из терхал а деш. кадрай говзал лакхъара цIий ханнаъ-ха кандидатсан а докторски а диссертацеша сценгата яхь-ча. Iалъхьажа лоатта-бокъ-ша, дахь университете. Тхо рау-за долаш да Iилман-тохкама балха тIа даьхь цхьалона бьокхамаш.

Цу даьхье 1985 шера в бIарша тIапIелетка а планови эйданеш толаме кхоачашье вIашIIехьбаьнна университета Iилманхой.

Фундаментални а при-кладни а тохкамаш дере университете болх. Цу тIа творчески коллектив. Царе-хIаране цхьа проблема тохкаш бола итт е кхы ду-хкагIа преподавателаш вIа-шагIтох. Тха закачачиан ба СССР АН йоккха Iилман центраш, СССР а РСФСР а отраслеви институташ. Ер-разлеча Iилман-техничеси институташ. Царна юьхь я Московски радиотехнически институташ. Центральни вионо-мионо-математически институт. Граждански авиаце, «Хром» яра Iилман-техникан институташ, РСФСР автомобиль-ни транспорта министерство. Туполева цIерагIа СКБ, дукхаха а кхыяраш.

ЦхьаьттаьлгIа пятилетке производства юьхь боалабаь-ба6 46 хоздоговорни Iилман-тохкама болх, цу тIа 3 сихна экономически эффект 8857 эзар сом е дIадахийта-ча сомах хьажиннгр 3 сом 30 кеннги да.

Iилман тохкама балхаш дукхагIачарех цаI я физи-чески факультет. Кафедрашен уклаза болх бена наха-ген хьежача, кхьчьарел йоккагIа иш ма факультете. Цун кхаь кафедре болх бен 27 препитель ва. Шеррга хоздоговорни тохкамаш а деш, кхъьхьегаш йолча колективо белгталга толамаш дьхьа. Шоашнара масал а тойташ болх бен ба физически факультета деман до-цент А. Касанов, кафедрай заведующеец А. Бисенев, И. Исраилов, В. Пятницкий. Ишт-та хьинаре тохкама балхаш деш ба доценташ В. Савин, Р. Дадашев, Р. Игламе-нов, В. Козловский, кхьбараш.

ЦхьаьттаьлгIа пятилетке физически факультето 2 миллион сом-ца сома маьха хоздоговорни тохкамаш дьхьа. 1985 шера баь а баьнна, производства юьхь боалабаь6 401 эзар сом экономически эффект йоца болх. Теоретически физика кафедре студенташ юьхь а болаш хьа-льча приборашца ВДНХ а радиоконструкце Ерринграс-сейски выставке а дотеи пхиъ гезен медалаш еннай, СССР приборостроение Мин-истерства премеш яьхьай.

Дина гIуьнах да физически факультете студенташ Iилман тохкамаш деча ма кхула дукхагIа юьхьязвазлга. Теоретически физика кафед-ре болх бен я ЧИГУ паI ма-ра йоаьа студенчески конс-труктороти бюро. Факультете-на кафедрай шерра буьзамаш да мехка Iилман уч-реждениеша, министерствай отрасленеи Iилман-тохкама ин-ституташа, вузаша, моттиг-гера Iилман-производствен-на объединенеша.

ДIадахача шера факультета преподаваташа27 Iилман статьа кепатехай, царех 11 — интеллын непайозан тIа а тохаш, цхьа авторски свидетельство хьанйцаш.

Оаха дехар дарах Минвуза Гlавснаба уьк шера ок-тябрь бетта Iалъхьа Венгерски Халкъа Республика пре-бораш хьалхоханъ хьастеша хуурьяь. Цу тIулакло Iилман лабораторай приборни база тIоагIьяна лог дохаш да тхо. СССР Iилман Академе учрежденеша, мехка йок-хагIIочуьра вузашца учреж-денеташ бувзамаш дIахо шер-душ а кIоарлуш а доагIа.

Моттигера промышленно-сто дехарах, ЧИГУ деча технаей тематика тIаьхьар-ха хана белгтала шерьеьчь-ая. «Промавтоматика» яха-на Iилман производственни объединеташа, «Сортсемо-вка», «Грозиефть» объединеш-ша комплексни договор-раш а оттадь, уж хоачаш-деш да хIанз.

ДIадахача шера, хьолха ца хIиттача тайпара, дукха студенташ бар тохлама, хоз-договорни балхаш деш. Ца-рех дукхагIчар дешара про-несс чакхбоаьнх кафедра Iилман-тохкама хоадам болда цхьа тема хьа а йице.

Университета Iилман про-дукцина юкъе белггала мот-тиг дIалоаьап да общественни а гуманитарни а Iилман факультетешкаш а, парадиш-кеи ду тохкамаш, «Болхлой классан ахархоштен юкъера союз» тIоагIьярга. Къулбаседа. Карийер партийни организа-цеша леаттабоьча къьовсача историех» яха Iилман балхий сборник эрдалыпад 1985 шера. Цу ПИЕС а вуи къулбаседа кавказски отряда а исторически опыт хьа-хьоккаш бокъка леарХIам бо-ла болх ба из. Цо новъьсс-ца гIерда а халкъе демо-крате, колониализмех му-къадолала мехнаша а.

Идеологически къовсам чIоагIебенача хIанзарча хьа-лашка социализмана духьа-на а хIанз цоцца мостага бесса психологически диверси е гIерт, безам ба-вай об-ществе социалургдоаца ин-формецинни хозаевтастве-ни комплексе юкъе моастагIал долла, цхьайолча социальни группашка социально-психо-логически дестабилизаци е.

Цу гIуланка Къулбаседа Кавказе дахача къьмий ге-графически диадахар фальси-фикаци а еш дувц. Духха-Iама ца хоош болча наьха хьакъьалча дийнде гIерт безам ба хьа хIанзарш.

Бакъдар хьагучаьлкхаьца бокъка леарХIам болаш хи-дар 1985 шера Грозне чакхъьяькха шоллагIйола ре-гиональни Iилман конферен-ци.

ЦхьаьттаьлгIа пятилетке производства юкъе боалабаь6 46 хоздоговорни Iилман-тохкама болх, цу тIа 3 сихна экономически эффект 8857 эзар сом е дIадахийта-ча сомах хьажиннгр 3 сом 30 кеннги да.

Iилман тохкама балхаш дукхагIечарех цаI я физи-чески факультет. Кафедрашен уклаза болх бена наха-ген хьежача, кхьчьарел йоккагIа иш ма факультете. Цун кхаь кафедре болх бен 27 препитель ва. Шеррга хоздоговорни тохкамаш а деш, кхъьхьегаш йолча колективо белгталга толамаш дьхьа. Шоашнара масал а тойташ болх бен ба физически факультета деман до-цент А. Касанов, кафедрай заведующеец А. Бисенев, И. Исраилов, В. Пятницкий. Ишт-та хьинаре тохкама балхаш деш ба доценташ В. Савин, Р. Дадашев, Р. Игламе-нов, В. Козловский, кхьбараш.

Дешара активни йола ме-тодаш Iилман дарда тIа хьа-яра а царех пайда эпара а дош тохаш дола дукхха а Iилман балхаш кепатехадг. Тайп-тайпарча общественни сферашка болча наха юкъе бувзамаш лоатталера мишта Iалашдерга дувц цу балха-ша. Социально-психологиче-ски Iилман дакъье из хIанзаша ца хиина керда лостам ба. Цох боагIача беса пай-да эца хайча, психологе практически потенциал ай-яргьа, теории психологиче-ски Iилман практикен вIаш-шагIтохар бернатегIа хургда.

Iилман надраш кийчьяра, Iилман-тохкама балхаш да-дара белггала толамаш дьхьа дале а, цIенхаштта дола кхоачамбоацараш а кIезиг-ча хьежача дешара процесс дIаьхьа хала да.

Нийса хеташ тхона хоздо-говорни Iилман-тохкама бал-хаш дара яха хьахеспара ит-таш шерашка хьа а хинна, чIоагIа а енна дIаттта йола практика. Из бахьан долаш хоозговорни балхаш дара тIехьарча, шин пятилетке дегIаьхь таро йоацаш йисча университет, Балхаш дукха-ла дара кхоачаш болаш яц 140 — 150 эзар сомага ма-ра дIа ца кхоача алаш дала-ра фонд. Из дош дукхаза а дийнад оаха лаккхьа латтача инстанцешна, цхьабакъ-да, эргадьина хуцадуьр хIама дац. Университета профилага хьежача эпаш йола диминташ тхоашна кхоачагр-хIарах цIийтIа шек дувц тхо. Цхьабакъда, Iилман недраш кийчьяра, Iилма-технически прогресс сихъьара парте. Iалъца курс университето шийга доагIача дьхьа чакхъянкхара цун материа-льно - технически база тIоагIьяна яргьяш.

Х. ИБРАГИМОВ.
Нохч-ГIалгIай университета Iилман балха проректор, профессор.

Л. КАПЛИНА.
партхома секретарь, до-цент.

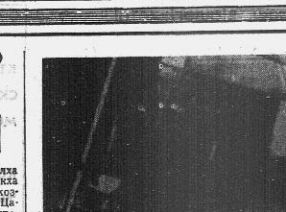

Ханага диллача йоккха еще а, дикка къьхьегама опыт Iоаг кхиннад Ахмадова Лейлад. Из хIамаш тезиг-наш болаш болх бен я Грозне-ски швейни производственни объединенена чуйоагIача цхьоаг1ача фирмаце.

КПСС XXVII съезда сий-на къьхьегама вахте отта бо-лъо яьккхарех цаI яр Ахмадова. Хьаьта хIанз из чуйоа-гIача бригадас лелаю комму-

нистий форума сийлен шин. Ший квартални план хIнал итт ди хьалха яхоачашнер тоаннагIа йолча хIамаш гегга-чо.

Башха - дика организа-тори производственни хIа-ларал согIа Ахмадова Лей-лас ше дикагIа. Болхло хи-дарах тарра донкха даьна ловцI юкъера вахаре а. Фи-лиала комсомольски орга-низаце секретарь я из.

Кхомбе, пораде, лархIа

Лаьрхlар кхоачашду

Ханкальски междадьта доадла. Моттиг гучаьлкхар 1981 шера. Цу хана Старо-грозненски буруь токара балхий управленерча даьта-ран чеиди техараша яьл. Цох кхаьчьа скважина яха «Iаьржа дошуь» делар. Та-хан цу майдан тIа шерра балхаш деш я Старогроз-ненски Октябрьски буруь токара балхий управленеш. Цар йоахача скважиний про-ектни йоагIа1 6 эзар метр а кхы дукхагIа а я.

Старогрозненски УБР ди-кагIа доаръIаш йола комму-ниста В. Слесарева бригада а я хIанз цига номер цхьайтта йола скважина йоаккхаш. Цун проектни йоагIа1 6300 метр я. Фев-раль бутт хочьекхочаш цин скважина даьта обсадни ко-лонна. Цох деноп а бийсаш а доахар колонна скважина. Iочуйохийтача хана цIа та подаш. Уж бал-хаш деча наьста белгал-баььар буруьдеттараш А. Мартыненко, И. Дуьлаков, буруьдеттарий Гlончий А. Сеьлик, А. Маркитай.

Интернациональни я В. Слесарева бригада. Къьыст-та белгалъяькха лоз буруь-деттачун Мальсагов Данильбека вахта. Старогрозне-ски УБР коллектив хьал-

Чувашски АССР. Лоа-машкара бийдал йоахача предприятеша тохкаш я Чебоксарски промышленни тракторий заводе къьыьча Т-500 яхча трактора оаьнг-ца-промышленни образеци-465 говра вниз болаш йола

машинаш лаьтта оахаш эг-гара халагIа дола балхаш де лаьрхIа я.

Вай мехка территоре тIа хIанзе а хьаьвьй чебоксар-ски завода продукцеи пайда эцача предприятеша тIахьо-ожам лоаттабеши сихха

Цеха коллектива болх боаг-гIача боарамагIа дIабахийта-ра хаддаза тIалъожаш а доаттабеш, къьхьегама дисциплина телхаераища, шоаш тегача барзкъьаьта юкъе брак йийсолийтараща цIен-хашшта къовсам лоаттабу из керте латтача комсомольца-ца.

СУРТА ТIА: Л. Ахмадова болх беш йоалл.

Нохч-ГIалгIай АССР Министр Совете

НГIАССР Министрий Со-вето ла а дийгар, йийца а йийнар 1986 шера 1 кварта-ле Нохч - ГIалгIай АССР экономически социальни деГIаьхара ларам ихоачашъара итогех республика Министрий Совета председателя хьалхарча заместителя, ре-спублика Госплана председа-теля А. А. Мальсагова ьь докIад.

КПСС XXVII съезда ре-шеница хьежинч Министрий Совето республика Госагро-промагара, министерстваш-карен ведомствашкарен, гор-исполкомашкарен райиспол-комашкарен хьадийхар шоашта карайолча предприятеше объединенешеи экономически а социальни а деГIаьхар спх-дергдоа гIуланкан мотивацин-дайтилга, балха тIара ихоа-чамбоацаран дIадоахийтача, йоагIаш йола продукци хьара задавеш шоашта пайнсода-ционни, техническеи экономически хьадап хьа-хилийтара дола производства нугдахийта специалистийн бекхтинам лапбе.

Техници боарамеи арахеца продукце дикалеп деIаьнна балхий колиГеей заседаневна дуца а тIара предприятеш продукце дикал дакъьяра хьадда йола программаш от-тар а ена, халкъа боазамо доакъош, предприятеш, орга-низаци, социальни экономи-чески деГIаахара планаша гIеолла ца дIайохьяйтара вIашIехьдаьнка деза. Пред-приятейн организацейн тех-ически тIехьоначча балхой состав чIоагIье, дика йоаца продукци хьжерйоаца тола-шагIйола технологически про-цесаш юкъейоалаера техни-чески политике ихоачашъеча цар бола доаръIаш ланхбе безам.

НГIАССР торговле Мини-стерство, респотребсоюз, торговле оптови предприяти, РСФСР товарий динален тор-говлеи республиканске гос-инспекци, министерствайн ведомствайн, халкъа ашта то-вараш арахеца предприятеи декхарийла я хIан-ханнаъха эцарой конференцеи е, пи-рех бухсоощаш цхьанначуьнга хьежка изделей ассортимент кердалкхоа, наха нIезига хоатташ дола товараш ара да хецийташ соцаде а.

Халкъа депутатий городской районни Советий исполнительни комитетана IалъяIтха продукцеи пайда эцаха хоаттача товарий, наха деча бытовой гIуланкий дIа-кад оплатараа лаьхьара тIехь лелотабеча ихоовеаче массаш царга комиссейн депутатски группайн болх хьинарегIа пхиъа безнига.

Заседане дийцар шолли-ча ресурсех пайда эцача нийсдуча цIенхаштгарча хоачамбоацарех дола дош, цIа хьажхьа соцам тIа а

йийцар. Цунга хьоашап тучаь-дьяначоех из дуьхьал бел-дьяькхкхар шоллагIча рес-урсехи промышленни от-ходехи халкъа бокъане ра-хиларах йолча партеи прави-тельствая указанеш тIа-ра министерстваш, ве-домствай, промышленни предприятей, гIишлош еча организацей кулгах х о ш а йоагIаш йола выводаш ца льга. Царех цхьаьона дьяь-ча договореть республикан аратьа дIадоьлийт, хIаьта ду-хкагIдола дакъа ихадаи тIа дIаихуье. Дикка бокъка мах бола отходаш кхалаш-тIа дIа-кхуье «Терек» мебельно-дье-вой хIамаш еча производстве-нни объединене. «Грозне-фтеоргсинтез» производствен-ни объединене, гIишлош еча Нохч - ГIалгIай управление предприятеша. Грозненски производственно - шIеIIий объединене, Грозненски био-химически предприятеи, гIишлош еча заводаш, торговле предприя-теша, кхьчьар.

Министрий Совето республика министерствай, ведомствай, промышленни гIишлош ечеи предприятей нугдахийта-ча хьежка, шоллагIча ресурсех пайда эцара халкъдан доаг-гIаш долоп - нугдахаш тIа-эцийга.

ГрозНИИ-на тIадилладг республика межгдьяьта чахх-доахача предприятеша хьа-хулача отходех пайда эцара технологи отгаь а царех доаг-гIа ресурсаш хиларах тарра-га пайда эцарех йола предло-жени 1986 шера 1 июль тIа-кхачалехь НГIАССР Министрий Совете хьачуяла ца.

«Вторчермет» предприятей кулгалхой декхарийла бе ведомствашкарен предприя-тешкарен типпе ьъйе хьажа-га болх дикагIа вIашIехьбаь-кхнна.

Гориелолюции райисполкомаш декхарийла я пиллаа-га бийдал хиларах тарра гIу-лакха мегача отходех предприятеша пайда эцаш хилара дешага ешъ тIа йолча ха-на хьажа.

НГIАССР Министрий Со-вет ишт-та хьежар граждана-ша икхьыйтача письмошка хьоашап а цар устни деча до-карашна лаьдуьлаш. Гlишлош еча Нохч - ГIалгIай управление, «Чечениигострой-материалы» яхача объедине-не, автопаркъа, цунех цаI-рех пайда эпачеи Нохч-ГIал-гIай управление деча балхата-ра турахеи 1986—1987 ше-рашкарча Iайи болх барж ре-спублика, жилищно - комму-нални боахама предприяте-шеи нийчьярах а долча де-пашка, цу дешай хьанхьяьа-ра соцам тIа а йицар.

Специалиста хьехамаш

Свеклан дукхагIа хьувкъае

Шенара свеклаш — гетта-ра лоархIаме технически культура. Из дина кхее Iомаь-бенна6 духхьара боазашка, Союзка, масала, «Гудер-месский» совхозо хIара ген-тгара тIара 360 центнер чуйнйар, хIаьта «Шалинский — 350 центнер. Цудухьа шеграра свеклаш йохкара ше-рта планаш дина тIехIхоа-чашйр. Толаме лоархIайр-ша планаш дина Ачхой-Мартановски районе "Гудермесский", Назрановски — «40 лет Октября» Шалинский — «Джалка», «Белорученский» Курбанова цIерагIа совхозий кхаш леладераш а.

КПСС XXVII съезда ре-шеница шекара свеклаш йохкара темпаш хьы а дайха-ре декхар оттадуь юртбоахача кхъьхьегамхошца хьалхашка. ШийттагIалгIа пятилетка ла-на шера йоахача шекара свеклаш 103 миллион тонна-га дIаихоачае план оттальи, хIаьта вай республике — 200 эзар тоннага.

Пачхьалкхан-тракторна шекара свеклаш йохкара цхьаьтта-лагIча пятилетка план кхоа-чашйеча эгтара донкхагIа дагIа. Шалински районо юкъедьяр. ЛаьрхIа гIе-ра шера йоахача шекара свеклаш 400 эзар тонна шекара свеклаш дIаелар цун къьхье-гамхоша. Из хул республико дIаеначох 45 процент.

ДIадахача шера республике къьа гектара тIара юкъе-да лаьрхIача 232 центнер чуйнеларг, дукхаза шеннна 400 центнерага дIахоачайир

из цифра. Уж я «Джалка» совхозера Социалистически Къьхьегама Турпала Муслие-ва Тамарае, «Гудермесский» Бугаев Хьасана, «40 лет Октября» — Аушев Iаддал-Мутилина, «Шалинский» — Эрсланова Сокуната, Исаева Хьавас. Багалова Мидишас, Мичураева Зулайс, а дукхах ихьнар а кулгалдерш.

Цхьабакъда, хьалхаш цхьа-тарра долларе дукхача боаха-маш, звеноша геттара из болх бир. Шекара свеклаш делаева 27 совхозах 18-не хоачашъяьнар уж кхеташ планаш. Цудухьа паччахьалк-хаьнан из культура йохкара план 95 процент мара йиэар республика. Цох тIа а 43 эзар тонн шекара свеклаш дIалла еаш декхар тIадисар. Фуд бахьан?

Ишт-та из нийсйинад ше-кара свеклаш дIасра, тIаьяь-нячул тIехьаьгIа цунна доал дара технологи гIоажа телхаеш свеклаш хиларах, Масала, Гудер-месски районна "Терек" сов-хозе ший хаиначьа оасар дIа-ца дакъхар бахьан долаш соахна хIаланкхилар бIаь гек-тар шекареи йоагIаш. Из бахьан долаш йоагIаш. Из культу-ра кхеера агротехнико мога ца деннье и дIадахача шера 395 гектар свеклаш хьалха, генарш, хьажкъаш кхоьлла дайийна хиннаяр. Июнь бутт болалуш кхьметтел 193 гектар свеклаш делае цхьаьт-ха да воацаш яр. Из бахьан долаш йоагIаш хьалийнъа а яр. Цул совгIа геттара тIе-хьайохар хиларах дийлара хаш а. Уж ихоачамбоацараш ийсдалийтараш бар совхоза хьалха хинна директор Н. Г. Осмаеви керттера агроном М. Косумови.

Свеклаш дIаера ийчьу лаьтта органически а минерални а удобренеша геттара во хьаьвьй дукхагIдола боахамашка. Минерални удобренеш, масала, нош-ша 18—20 центнер йолаш хIара гектара тIа 10—12 центнер мара ца ихоачийтар дукха моттиг ший ийсйину.

Дукхаханьха техлаю тех-нологически дисциплина, Спе-циалисташ тесса лелабу ший болх, дoагIар хьадехар.

Цьядолча боазамашка боагIа пайда эцаш свеклаш ихьяра йолча техниках. Из йоллаше а дукха балхаш куй-лашца ди. Цудухьа тешаш-ешаш деш цу тайпарча совхозаша свеклаша лерттIа дoал де ихоа а ца беш уж йоьш хIарах. Соахта 500 гектара тIара яраш хIаланьхилар.

Дар долучча тайпара дIаала деза: свеклаш лелаяра проп-ресинни формаш юкъе ца йоалаера бехке ба РАПО а республика агропрема а спе-циалисташ, Кисина новьсо-стал ду цар из культура ле-лаерашта. Цхьабаньда, уьк шера республика агропромы-шленни комитета специа-листаша астраханьски техно-логех доаIъара свеклаш мишта делае еза дувцаш а хьа-лъохкаш а ерригача пайнаш-

на семинарашн чанхъьхьар. Дикъьара яраш санна ма-нологех шекара свеклаш а ихее йиш я.

ТIаьдача лаьтта тIера я уж. ИЦудухьа Iан замалаха кхаь-на тIейна Iовдала Iаьрхlалаь-де дIае еза из культура. Хьалха аз белгалдьякхха хинначча тайпара, хьуьнъал-дийнарех, масала, ноша-хIаме да боарамга хьежжка шекара свеклаша минерально-ер удобренеи товсар. Гура-хьа лаьтта ийчьеш из да-кха да бахьана бIаьсти тов-са еза, 18—20 сантиметр. лаьттан кIал а йохийташ.

Лаьтта цамидаонкхаш шекара деза шеннна свеклаш дIаера ийчьу кха. Тханкха мара ма доаттIа ийча дI-жаргдаш цу тIа фу. Баьъов-йиш цхьатарра де ихоачаш-лаш да из. хIаьта дика хьувкъам кхебара лоархIаме а до.

Хlара кхаЙ тIа ца1-ех, ши-на из мийду цхьан е шин дера-гIа. Назрановски районера дар атта доландаь 4—5 сан-тиметр иоарга манхаш доа-хаш, культивацеи ей ийчьу-на ихоачам бо, хIаьта «Шали-нскийгIа дола лаьтта — 5—6 сантиметр иоарга.

Сихи чоагIдалара тIера долча лаьта (ишта из Гу-дермесски районе хIй дехна-да) из болх шоозза бу.

Свеклаш дIае йолае еза лаьтта цамца а долаш из тракторий чарахата тIа из летача хана. Дидалийта йиш-яц хул дIадера ха цхьаь денна тIехьаьккхкача хьувкъам юкъера лаьрхIача 3—5 цен-тнер доклуга.

Шекара свеклай фу 3—4 сантиметр иоарга дIаде деза, хIаьта сиха дитгача хана — 5—6 сантиметр. Хала, чоагIа долча лаьтта кхаь сантиметраш иоаргагIа дIаде йиш йо.

ТIехьаьгIа бальонгIаш сов нийлха хургIобадаш, юкъера юкъ цхьатарра а хуьйташ нийсача мугIарех дIаде деза фу.

Таханарча дийнахьера де-кхар — свеклаш ихеата про-мышленни ларда тIа дайнхар, IIилманни техники средстваш дакъа пайда а эцаш агро-технически приемий ерриг-га комплекс балха юкъейоалаер.

Шекара свеклаша механи-низированни ирина дукхагIа дIадоладе деза уж дIайийна, ихо-диъ дн доаллаше лаьтта чIор дохалара, оасара ЭйIр-ша йиллидара, ер-температурни режим тоаяра свеклаш тIаллалеьла манхаш дахьача дина хургIа.

Свеклай муьргаш белгалдо-дааллаше царна юкъера лаьтта цамцадоакхкаш культивацеи е раьза хилаш цхьабола кулгалхой. Уж нийса бац, Ишт-та но болх чахабанкхар хьувкъам адсамбанкхара геттара лоархIаме да, кхьастта фу кIезига а тоссцш свеклаш дIайийнача.

Доккхий да республика шекара свеклаш лелаерарга ухх чера тIаьяьнача ихоа-ча дехкарашца. Уж ихоачашдара ерриг тарониш сарцатIъкха еза. ДукхагIа пайда эца-га а астраханьски технологех.

Х. АЛХОРОЕВ,
республика агропрома пототдела начальник, РСФСР заслуженни аг-роном.

ШЕРРА ГIА А БОАХАШ—ЛЕРХIАЧУНГА

1986 шера цхьоалагIча кварталехь Кхулбаседа Кавказа вежарашха йолча республикашта юкъе яржа хинначу социалистически яхьа итогаш яьй

1986 шера хьалхара кварталехь чакхъьынаш. Из юкъ вежарашца йолча автономни республикаш кхъьехьамкошта белгалъяьлар ерригача участкаша хьинар а айдаь кхъьехьира.

Хьалхарча кварталера итогашца хьаьокх промышленино сте, агропромышленни комплексе, капитальни гIишлош хьалъеча автономни республикаш халкъа боахамца кхиъча доакъошка керттера заданеш толаме кхоачашъяьлга. Производственни коллективашца тIаIеретта болх бу КПСС XXVII съезда решенеш кхоачашъяра, балхазе ду экономика дегIаюхъалар сихдара, Iнтенсификацин прогресс юкъейлоаца, йолаш йолча таронех йоазе таьа айда нибара, тIедиллара тIулаюха тIехьара бохьтохкам айбара, дисциплина чIоагIъяра, ерригача участкашка болх эргабаьккха тоабара.

Цох хьакхъаш дар дика да. Автономни республикин агропромышленни комплексе экономически дегIаюхара тешаш дикка сихьенай, дуккагIа йоах хьайбай продукташ, цхьаьгга эша товараш дуккагIа арахецара а уж дикагIа хилийтара а дуккагIа йоаккх а боленнай. ХIара дикагIа хилийтара кхъьехьама нисаш тIедерзадаьд чурча таронех кхы а дикагIа пайда нибара, оборудованех пайда эцара сменность лакхъяра, моционтех дикагIа пайда нибара, балха ха мехьа тIебаннагIа йоазе, доакъоа-энергетически кхьйолеш ресурсашца кхоа бара де дезаргдар.

1986 шера хьалхарча кварталехь вежарашца йолча автономни республикашка дика кхъьегама дарц еллай 1986 шера—шийтталагIча пятилетка хьалхарча шера план толаме кхоачашъяра.

Дика тIулаюхаш карагIдьакнад хьайбай боахаме а; Колхозно-совхозни фермашка дуккагIа йоах хьайбай продукци, лакхъенаш доаханна продуктивность.

Доахан, коь тIара оалахзараш, цура, фуаш доахара 1986 шера хьалхарча кварталца паччахьакхен план кхоачашъяьй ерригача автономни республикашца.

Соахка хьалхарча кварталаца нийсйича дуккагIа ехнай шурен фуаши. Цудуха дика кхъьегама дарц еллай хьалхарча ах шерен бIарчуча шерен тIедоаьн заданеш кхоачашъяра.

Из иштта дале а, цхьаьйолча агропромашка мела лел хIаиз а тIехьа болх эргабаьккха тоабелга, агропромий кулгалхойн специалисташи дуккагIойлча хана наьхатацца деча балхаш тIара бовла могаш бац, ду моттийта киловзаш а уттадеш доал дара тIера бовла могаш бац — из дерриге а чIоагIа Iатъ юртбоахамга производственна.

Агропромышленни комплексе кхъьегамгахьа кхоачашце дезаш доккхийн бехкъокхаме денкхарадар духка да. Хьалхарча дайъче де лезар да 1986 шера хьалхарча квартале даьха толаман чIоагIдарол совгIа уж дуккагIа хулийталга. Довцаца хана, лакха агротехника а йолаш дIайийна яха она бIаьстен кхъьехьама йолча культураш, доаттIача кьисане доалде дезз царна.

ТОРГОВЛИ

Вахаре доархIамеча халъяьа боахама даьхье — торговле балхаш — давд бахача наха тIулаюх дедча тоадара. децентрализованни хьисане товаришта закупнаи яра товаробоорот юкъейлоаца, комиссионни торговли дегIаюкъувара, цу дерригне а товаро хилийтар бахача нахага дIахо дуккагIа промышленни кхачаш товараш доаккха.

1986 шера хьалхарча кварталехь соахка цу юкъа хинначунца нийсйича паччахьакхенни кооперативни товарооборот Нохч - ГIалгIай АССР-е тIегIатта 6 процент, Черсий - Балкхарой АССР — 8,7 процент, Кхулбаседа - ХIирий АССР — 5,7 процент.

Торговли сихагIа дегIаюхар юрташтна. Цу юкъа ерригача автономни республикашка дика дегIабера комиссионни торговле боарам.

Дагестанскин, Черсий - Балкхарой, Нохч - ГIалгIай АССР-ний юкъарча кхачаш болхдоша толамца кхоачашъяьл хьалхарча кварталца план, соахца цу юкъа хинначунца тIейсйича юкъарча кхачаш товароборота боарам дикна дуккагIа а хуйийташ.

Из иштта дале а торговле моттигаш нийсьяьнаш цIенхаштараца кхоачашбарадаргдолаш. Хьалха дIаихача халкъеха а дагIенна моттигаш нийсьяьлар денна эшаш дола промышленни кхачани товараш доаташ, басашнех тIехьажадаьлеш уж кхоачамболлаш доллашъеха а. Кхачан тонараш централизованни хьисане хьинхьехара графикашца а телхаю.

Торговле кхоачамболлаш юртбоахамца тIедиллар тIулаюхаш паччахьакхенни дагIенна, хIаиз а тIехьа боагIIача боараме из бахача наха тIулаюх дара куьлуьрча, цига хилийтаца тIедиллар, кхъьехьама продукташ хьакхъеха а.

БЫТА СЛУЖБА

Автономни республикай быта служба болхдоша бытовой тIулаюхаш дара кварталца план толамца кхоачашъяьй.

Соахка хьалхарча кварталаца нийсйича дуккагIа ехнай шурен фуаши. Цудуха дика кхъьегама дарц еллай хьалхарча ах шерен бIарчуча шерен тIедоаьн заданеш кхоачашъяра.

Из ишта дале а, цхьаьйолча агропромашка мела лел хIаиз а тIехьа болх эргабаьккха тоабелга, агропромий кулгалхойн специалисташи дуккагIойлча хана наьхатацца деча балхаш тIара бовла могаш бац, ду моттийта киловзаш а уттадеш доал дара тIера бовла могаш бац — из дерриге а чIоагIа Iатъ юртбоахамга производственна.

Агропромышленни комплексе кхъьегамгахьа кхоачашце дезаш доккхийн бехкъокхаме денкхарадар духка да. Хьалхарча дайъче де лезар да 1986 шера хьалхарча квартале даьха толаман чIоагIдарол совгIа уж дуккагIа хулийталга. Довцаца хана, лакха агротехника а йолаш дIайийна яха она бIаьстен кхъьехьама йолча культураш, доаттIача кьисане доалде дезз царна.

ТОРГОВЛИ

Вахаре доархIамеча халъяьа боахама даьхье — торговле балхаш — давд бахача наха тIулаюх дедча тоадара. децентрализованни хьисане товаришта закупнаи яра товаробоорот юкъейлоаца, комиссионни торговли дегIаюкъувара, цу дерригне а товаро хилийтар бахача нахага дIахо дуккагIа промышленни кхачаш товараш доаккха.

1986 шера хьалхарча кварталехь соахка цу юкъа хинначунца нийсйича паччахьакхенни кооперативни товарооборот Нохч - ГIалгIай АССР-е тIегIатта 6 процент, Черсий - Балкхарой АССР — 8,7 процент, Кхулбаседа - ХIирий АССР — 5,7 процент.

Торговли сихагIа дегIаюкъар юрташтна. Цу юкъа ерригача автономни республикашка дика дегIабера комиссионни торговле боарам.

Дагестанскин, Черсий - Балкхарой, Нохч - ГIалгIай АССР-ний юкъарча кхачаш болхдоша толамца кхоачашъяьл хьалхарча кварталца план, соахца цу юкъа хинначунца тIейсйича юкъарча кхачаш товароборота боарам дикна дуккагIа а хуйийташ.

Из иштта дале а торговле моттигаш нийсьяьнаш цIенхаштараца кхоачашбарадаргдолаш. Хьалха дIаихача халкъеха а дагIенна моттигаш нийсьяьлар денна эшаш дола промышленни кхачани товараш доаташ, басашнех тIехьажадаьлеш уж кхоачамболлаш доллашъеха а. Кхачан тонараш централизованни хьисане хьинхьехара графикашца а телхаю.

Торговле кхоачамболлаш юртбоахамца тIедиллар тIулаюхаш паччахьакхенни дагIенна, хIаиз а тIехьа боагIIача боараме из бахача наха тIулаюх дара куьлуьрча, цига хилийтаца тIедиллар, кхъьехьама продукташ хьакхъеха а.

БЫТА СЛУЖБА

Автономни республикай быта служба болхдоша бытовой тIулаюхаш дара кварталца план толамца кхоачашъяьй.

Соахка хьалхарча кварталаца нийсйича дуккагIа ехнай шурен фуаши. Цудуха дика кхъьегама дарц еллай хьалхарча ах шерен бIарчуча шерен тIедоаьн заданеш кхоачашъяра.

Из ишта дале а, цхьаьйолча агропромашка мела лел хIаиз а тIехьа болх эргабаьккха тоабелга, агропромий кулгалхойн специалисташи дуккагIойлча хана наьхатацца деча балхаш тIара бовла могаш бац, ду моттийта киловзаш а уттадеш доал дара тIера бовла могаш бац — из дерриге а чIоагIа Iатъ юртбоахамга производственна.

Агропромышленни комплексе кхъьегамгахьа кхоачашце дезаш доккхийн бехкъокхаме денкхарадар духка да. Хьалхарча дайъче де лезар да 1986 шера хьалхарча квартале даьха толаман чIоагIдарол совгIа уж дуккагIа хулийталга. Довцаца хана, лакха агротехника а йолаш дIайийна яха она бIаьстен кхъьехьама йолча культураш, доаттIача кьисане доалде дезз царна.

ТОРГОВЛИ

Вахаре доархIамеча халъяьа боахама даьхье — торговле балхаш — давд бахача наха тIулаюх дедча тоадара. децентрализованни хьисане товаришта закупнаи яра товаробоорот юкъейлоаца, комиссионни торговли дегIаюкъувара, цу дерригне а товаро хилийтар бахача нахага дIахо дуккагIа промышленни кхачаш товараш доаккха.

1986 шера хьалхарча кварталехь соахка цу юкъа хинначунца нийсйича паччахьакхенни кооперативни товарооборот Нохч - ГIалгIай АССР-е тIегIатта 6 процент, Черсий - Балкхарой АССР — 8,7 процент, Кхулбаседа - ХIирий АССР — 5,7 процент.

Торговли сихагIа дегIаюкъар юрташтна. Цу юкъа ерригача автономни республикашка дика дегIабера комиссионни торговле боарам.

Дагестанскин, Черсий - Балкхарой, Нохч - ГIалгIай АССР-ний юкъарча кхачаш болхдоша толамца кхоачашъяьл хьалхарча кварталца план, соахца цу юкъа хинначунца тIейсйича юкъарча кхачаш товароборота боарам дикна дуккагIа а хуйийташ.

Из иштта дале а торговле моттигаш нийсьяьнаш цIенхаштараца кхоачашбарадаргдолаш. Хьалха дIаихача халкъеха а дагIенна моттигаш нийсьяьлар денна эшаш дола промышленни кхачани товараш доаташ, басашнех тIехьажадаьлеш уж кхоачамболлаш доллашъеха а. Кхачан тонараш централизованни хьисане хьинхьехара графикашца а телхаю.

Торговле кхоачамболлаш юртбоахамца тIедиллар тIулаюхаш паччахьакхенни дагIенна, хIаиз а тIехьа боагIIача боараме из бахача наха тIулаюх дара куьлуьрча, цига хилийтаца тIедиллар, кхъьехьама продукташ хьакхъеха а.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

Ерригача вежарашха йолча автономни республикай промышленнионсто кхоачашъяьй продукци мальхала лакхара 1986 шера хьалхарча кварталца план.

ПланагIа лаьрхIачу сога тIа мальхала яьккхай духка хIама да эшшаш. 40 милли он сома мальха тайп-тайпара продукци. Автономни республикай индустре дерригача керттерча доаккъашка бIубенна къьбийнаг, 1985 шера хьалхарча кварталце хинначул сихарIа темпашца дегIаюх хьаеш йола продукци.

Дуккхача къьхьегама коллективашца доакхийн къьхьегама толамаш дахарна совгIаг кийдинг Дахьенна. Нохч - ГIалгIайчен мехкдаьттахоша планал совгIа дахькар 13 мэар тонн мехкдаьттех 17 миллион кубическеки метр газ. Планал совгIа динка дуккагIа электроэнерги, металл, машинаш, оборудованаш хьайбо Дагестански, Черсий-Балкхарой, Кхулбаседа - ХIирий АССР бохьлошца.

Керда техника оттаяра, болх беча предприятеташ цеташбеш республикаш дика производственни коллективашка духка мероприятеш чакхъьлъай.

ДуккагIа средствашъ экъежайй керда техника оттаяра. Автономни республикашка чIеизира предприятеш ян керда техника уттъяьра капитальни вложенеш 50 процент яр дIаухийташ.

Керда техника уттъяьрах, ишшта йолча резервеех бизца йайда нийбарах лакхъ къьхьегама овсарде.

1986 шера хьалхарча квартале къьхьегами овсарде лакхъяра планан заданеш кхоачашъяьй ерригача автономни республикай промышленнесто. Хиланза даргдоаца хIама а хIама. ЛаьрхIад дуккхача производственни коллективашта къьхьегама овсарде лакхъяра темпашца дегIаюхар. Черсий - Балкхарой АССР ахь дустре болхлоца соахка хьалхарча кварталце хиначул тIулаюхъегама овсарде лакхъяьй 8 процент. Кхулбаседа - ХIирийн Дагестанскин АССР — 6 процент.

Нохч-ГIалгIайчен промышленни предприятеша, тIа мелкхийтта промышленни продукци хьахинна къьхьегама овсарде лакхъяра ерригача лакхенаш доагIаюхара. Планагара тIех. Промышленни производства дакха эффективность хилара тешал ду цо.

Хьалха латтача коллективай динагIойлча опыте хьакхъеных къьхьегама овсарде лакхъяра ерригача коллективай лаламаге йоакхий тароначи хилар, нагахьа санна наьха инициативаца, ихколлама шерра ниъ белча, нагахьа санна сага фикторех биязза пайда нийбай, лерргаIа дисциплинен организованности чIоагIйой.

1986 шера хьалхарча квартале автономни республикай промышленни производство дегIаюкъулара йола. итогаш дика яле а ларйхаштта кхоачамбоагIда а нийсленнад. Цхьаьйола предприятеш цIанош заданеш кхоачаш ца еш йисай. Автономни республикай дуккхача коллективашца хьалхарча кварталца программа кхоачашъяра.

Промышленность 1986 шера хьалхарча кварталь план кхоачашъяр

	Проценташа			
	Нохч-ГIалгIай АССР	Кхулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестанскин АССР
Продукци мальхала яккхара план кхоачашъяр	100,7	101,7	102,2	105,0
Промышленни продукце боарам соахка цу юкъа хиначунца нийсйича	100,6	106,1	106,8	107,3
Къьхьегама овсарде лакхъяра план кхоачашъяр	100,8	103,1	101,4	101,5
Къьхьегама овсарде соахка цу юкъа хиначунца нийсйича	101,4	105,8	107,6	105,9
Промышленни предприятеш	147	152	132	197
Царех продукци мальхала яккхара план ца яъраш	9	7	7	14

КАПИТАЛЬНИ ГIИШЛОШ ХЬАЛЪЯР

1986 шера хьалхарча кварталехь автономни республикашка организацеех гIишлош организацеех ца балхаш дир хьадъеш Йола капитальни гIишлош дикагIа хилийтара, партен правительствон Социалиста хьежинка гIишлош организацеех болх эргабаьккха тоабара, объекташ хьалъеш йоаккха ха доадъяра, капитальни вложенеш эффективность лакхъяра, бохама способа гIишлош хьалъяр дегIаюкъулара.

ГIишлош организацеешка чIоагIа йоаккхо яьй къьхьегама дисциплинна чIоагIъяра, гIишлош хьалъеча моттигашкара тIулаюхаш въаштIехьбаккхар дегIаюкъулара.

ГIишлон организацеешка чIоагIа йоаккхо яьй къьхьегама дисциплинна чIоагIъяра, гIишлош хьалъеча моттигашкара тIулаюхаш въаштIехьбаккхар дегIаюкъулара.

ГIишлон организацеешка чIоагIа йоаккхо яьй къьхьегама дисциплинна чIоагIъяра, гIишлош хьалъеча моттигашкара тIулаюхаш въаштIехьбаккхар дегIаюкъулара.

Капитальни гIишлош хьалъяра 1986 шера хьалхарча кварталь план кхоачашъяр (колхозаша а тIехьа дIаларъяраш).

	Проценташа.			
	Нохч-ГIалгIай АССР	Кхулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестанскин АССР
Ер шу доладеча дена керттера фондаш болх бе йолладилларе планаш кхоа.	63	85,8	77	76
Ер шу доладеча дена наьха чубха цIенош хьалдара план кхоачашъяр	172	99,7	71	55
Ер шу доладеча дена наьхатальни аложенеш лимитах пайда нибар	96	96,3	95	86
Ер шу доладеча дена гIишлош - монтажни балхий лимитах пайда нибар	96	97,9	102	86

АГРОПРОМЫШЛЕННИ КОМПЛЕКС

1986 шера I кварталь колхозашкен совхозашкен хьайбай продукци яккхар.

	Проценташа.			
	Нохч-ГIалгIай АССР	Кхулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестанскин АССР
Соахкарчунца нийсйича ерригача яьккха шура	89	100	108	113
Соахкарчунца нийсйича ерригача яьккха шура	101	105	99,3	105
ХIара хьоабача Iаттагара яьккха шура	495	619	562	372
Соахкарчунца нийсдича хIара котама тIехьара хьагуддьь фуаш	107	107	110	110

1986 шера хьалхарча кварталь яьккхара план кхоачашъяр

Проценташа

Доахани коь тIара оалахзараши	123	107	118	125
Шура	108	106	103	105
Фуаш	108	102	109	107
Соахка хьалхарча яьккхара тIулаюца нийсйича яьккха хьаббай продукци				
Доахани коь тIара оалахзараши	87	97	106	113
Шура	100,4	104	100,2	104
Фуаш	100,1	106	100,2	106

Агропромышленни комплексе массе а долча боарамашна болх эргабаьккхилга чакхъьлънад. Партен правительствон Социалиста шоашта тIадожадь доккхийн бохьтохкамеи деккхарадар кхоачашце дайъолаенай керда йоазе. Колхозни совхозни кхашца яхай органическеки мероприятеш удобренеи, юртбоахамга культураша тIулаюх дара нитрогенни техникаш кхашчелгаца, бIаьстен кхашна балхаш дара ваш фу IалIадиделга. ХIинца тIедиллар, партен, руководстваца нах юкъебоагIа-

Дика тIулаюхаш карагIдьакнад хьайбай боахаме а; Колхозно-совхозни фермашка дуккагIа йоах хьайбай продукци, лакхъенаш доаханна продуктивность.

Доахан, коь тIара оалахзараши, цура, фуаш доахара 1986 шера хьалхарча кварталца паччахьакхенни план кхоачашъяьй ерригача автономни республикашца.

Соахка хьалхарча кварталаца нийсйича дуккагIа ехнай шурен фуаши. Цудуха дика кхъьегама дарц еллай хьалхарча ах шерен бIарчуча шерен тIедоаьн заданеш кхоачашъяра.

Из ишта дале а, цхьаьйолча агропромашка мела лел хIаиз а тIехьа болх эргабаьккха тоабелга, агропромий кулгалхойн специалисташи дуккагIойлча хана наьхатацца деча балхаш тIара бовла могаш бац, ду моттийта киловзаш а уттадеш доал дара тIера бовла могаш бац — из дерриге а чIоагIа Iатъ юртбоахамга производственна.

Агропромышленни комплексе кхъьегамгахьа кхоачашце дезаш доккхийн бехкъокхаме денкхарадар духка да. Хьалхарча дайъче де лезар да 1986 шера хьалхарча квартале даьха толаман чIоагIдарол совгIа уж дуккагIа хулийталга. Довцаца хана, лакха агротехника а йолаш дIайийна яха она бIаьстен кхъьехьама йолча культураш, доаттIача кьисане доалде дезз царна.

ТОРГОВЛИ

Вахаре доархIамеча халъяьа боахама даьхье — торговле балхаш — давд бахача наха тIулаюх дедча тоадара. децентрализованни хьисане товаришта закупнаи яра товаробоорот юкъейлоаца, комиссионни торговли дегIаюкъувара, цу дерригне а товаро хилийтар бахача нахага дIахо дуккагIа промышленни кхачаш товараш доаккха.

1986 шера хьалхарча кварталехь соахка цу юкъа хинначунца нийсйича паччахьакхенни кооперативни товарооборот Нохч - ГIалгIай АССР-е тIегIатта 6 процент, Черсий - Балкхарой АССР — 8,7 процент, Кхулбаседа - ХIирий АССР — 5,7 процент.

Торговли сихагIа дегIаюкъар юрташтна. Цу юкъа ерригача автономни республикашка дика дегIабера комиссионни торговле боарам.

Дагестанскин, Черсий - Балкхарой, Нохч - ГIалгIай АССР-ний юкъарча кхачаш болхдоша толамца кхоачашъяьл хьалхарча кварталца план, соахца цу юкъа хинначунца тIейсйича юкъарча кхачаш товароборота боарам дикна дуккагIа а хуйийташ.

Из иштта дале а торговле моттигаш нийсьяьнаш цIенхаштараца кхоачашбарадаргдолаш. Хьалха дIаихача халкъеха а дагIенна моттигаш нийсьяьлар денна эшаш дола промышленни кхачани товараш доаташ, басашнех тIехьажадаьлеш уж кхоачамболлаш доллашъеха а. Кхачан тонараш централизованни хьисане хьинхьехара графикашца а телхаю.

Торговле кхоачамболлаш юртбоахамца тIедиллар тIулаюхаш паччахьакхенни дагIенна, хIаиз а тIехьа боагIIача боараме из бахача наха тIулаюх дара куьлуьрча, цига хилийтаца тIедиллар, кхъьехьама продукташ хьакхъеха а.

БЫТА СЛУЖБА

Автономни республикай быта служба болхдоша бытовой тIулаюхаш дара кварталца план толамца кхоачашъяьй

«Ер эпзаш — массарел хозагIа йолча са мамайна», — йоаз Диваев.
И. ПЛИЕВА фотоэтюд.

КЕРДА САГ — ГIАЛГIАЙ ПРОЗЕ

Тахан майрра ала йиш я ядархочун дош общественналлашш хилярх а, вай заманхочун вахара хьисан, мнровзарнн хьахуьуча, литература бонкха лоархIам боллаш хилар я.

Дунахча кIамий долча советски литература доттагIленца поэзе а проза а, духхагIа проза, тайп-тайпарча экнранчка хоадуьг дола толамаш дьхьад гIалгIай яздархоша.

60—80 шерашка яздархой терхама юкъмоттиге ва социализмзна хьалхнна хьалхнна керда саг. Шнй хана хулаш мел дар хьагойташ волча вай заманхочух ше дуьнаш, керда ма идеалашта, сийдача кхоанен тIехьа вахара хьалхарча моттигага кхайк гIалгIай литература.

Вай яздархоша хьакхелдад массехн цIихеза роман, повесташ, дуьнарам, очерканн публицистикнн. Цудуьхьа эпнческн полотнай дуьхьало а ца кхоастабеш, идейно - художественни боярамо, хаднъ духовно а нравственно а дегIаоладелча доалаца дахьго, дунен тIа эггара хьалхарча социалистически мехка леламе белгалбаканкаш йолча историческнн хандгарча шамаша кхоастабу цар лоархIам.

КПСС XXVIII съезда ше яьча Политически доклада тIа КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева белгалдаьнкаш: «Общества нравственни упацIенош, нах бахаш долча духовни кIиматга кIезига доахьош кхоастадеш литературан искусствн лоттамо», аьнна.

ГIалгIай прозаикаша цу дахьке дIахоккхуь керданча сага художественна концепцн чIоагI а ецна дIоттача процессе хьахинна, вахара социалистически хьисана оагIонаш башхалонаш хьехьоихаш дола советски духовнача кIамий литература дикагIйола тралнцеш.

Коммунизм хьалъеш боахка кхаъхьгага нах хьахьохилга — вай халарча прозаикн, поэтнй, драматургнй, публицистнй хьалхе лелаю лейтнотн я. Цунна цхьан хаина гIалгIай йоазонхоша кераерзаяьй типнчески образаш, средствш, конфликташ оамалаш хьахьоллархн дIахойдача хана исторически социальни уж дегIаолаяьр духьа йоккхнйча яьленей бонкха оагIонаш белгалъхараи тIаерзаяь йола новаторски художественни средствш.

Вахара мIанах, сагах траждански лехкараш сийнахн, нравственностн, доманхой заделах йола уйлаш — А. П. Мальсагова «Нинъ, тIаэша наьхьахо!», «Афнша яъьеш воал Лорс» «Вайнахха мохк. Нохч ГIалгIай-че», «Кхоабап дола Тирк» яхача книжкай керттерча турналнй духовни дунен оагIоиаш я.

«Нинъ, тIаэша наьхьахо!» яхача повеста тIа ланхача лоамашна уллв ца-Батой яха нохчнй юрт хьальчарен Гурс яларча хинн йолча материалашкара йоазонхочо юхахьаьхеллад, цун дуккха йола оагIонашн чоалхане хиларх ыа е гойташ, вай хаьара банъьар. Цу повеста тIа йоазонхочо цнй кIаманн диззаа сурт диллад. Цо хьахьекхад коллективизацнн йолча хана делабаь идейнн къобсам чIоагIбар. Сийлахь - бонкха-чаьна. Даймехка тIом лаьттача а нз чакхбаьнача а шерашка наха тоЙта турпалаш цар байпна халон.

Цу произведенне керттердар да публицистическнн форма эпнчность йолаш революце турпала гIулакхаш хьгойтеш хиларг.

«Нинъ, наьхьахо тIэша!» яхача произведене тIа автора хьахьекхад юртарча наьха сайкетам эггабоалаш. психологи хувцалуш йоагIаш хиларг.

Цу тIа буьнар — Гурс яхача хин тIа гIолла будаш бонкха нпн. Цунна дувзаденна долча хIамаша кхоачашбу шоай идейно - художественни ларам.

«Вайнахха мохк, Нохч-ГIалгIайче», «Кхоабап дола Тирк» яхача повестнй дуккхаболча турналлй керттерадар да дуьнен тIа эггара хьалхарча социалистически мехка граждански шоаш эпхарах доккхад дар.

«Вайнахха мохк, Нохч-ГIалгIайче» яхча повеста керттерадар нохчнйн гIалгIайн къаман вахаре хулача хIамаех лаьца дола дувцар хинна-дац. Лирнча а дувхача наьха — тайп-тайпарча къаман ца кхоасамаре шоаш сатийса кортамагьхьал хьакхаъчача, цаIаш болча советски деллаг массанар а цхьатарра нийсса бокъо йолча къаман историе ше санна кхы йоаца оамал хьагойтар да.

Цнй турпаераш тIа а кхыча публикацнеш тIа а А. Мальсагова тIаъех вай дьшнеи дьдьашнеи тIехьанна дита дуьхьовни рузнка тахан хьалхьара хьехтадеча. Адамашта юкъе деладеп дола гIулакхаш, яхь, вай тIехьанна доагIача бесса дIаIоадерз.

«Кхоабап дола Тирк» яхь повеста вай лаьхехьа юврачун дIахоодоар санна я. Повеста новеллистически форм тарю ду автора хIара турпала сурт пилла баьккъа, цун керттера художественни денхар — цнй творчески кхъьхьагага коммунистическн-ски особенно хьальеш доалача халъьа сурт-сибат нхоллнята да.

Дохкхача лерхIарнй духьа бола кхъьхьагага романтическн-ски хестабу цу повеста тIа, баккъа, идеализаци а яц, кхъьхьагамохчун вахар хоазаца хетийта а гIертар.

Цнй повеста тIа Мальсагова сурт пилла тайп-тайпарча наьха кхелий, хIаьта бIарчча хьанйача аламий йоккхнйча идеалаата тIехьа кхоасам лоаттабеча халъьа тоьхьа кхоасам лоаттабеча халъьа тоьхьа. Цо повеста тIа, идеализаци а яц, кхъьхьагамохчун вахар хоазаца хетийта а гIертар.

Цнй повеста тIа Мальсагова сурт пилла тайп-тайпарча наьха кхелий, хIаьта бIарчча хьанйача аламий йоккхнйча идеалаата тIехьа кхоасам лоаттабеча халъьа. турпалерча кхела сурт да нз.

Р. УЖАХОВА,
филологически Iилмай кандидат.

Ух деношка Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен педагогически институте хилар, традиционни хинна дIаатта 5-гIа йола студенчески Iилма-практически конференци.

Тайп - тайпарча темаех йола докладаш йир цига студенташа.

Царна юкъе дикагIчарех яр студентнаг Т. Хабусневаг кнйчьь ка «СССР экономически а социально а дегIайолаяр сихдарах КПСС XXVII съездо дIадехар», Л. Хаженвай «Iилма - техничнски прогресс сихьенича хапара школа». Д. Трещанске «Физически кхетам дуча балха

СТУДЕНТИЙ КОНФЕРЕНЦИ

В. И. Ленина идеяш юкъе йолаялар» (Нохч - ГIалгIайче латтача цу балхах дальа). Э. Макаевай, «КПСС XXVII съездо дIадехача. тайпара гIалгIайн кхебара башхалонаш» яха докладаш.

ТIехьагIа сенцех бокъабенна болу беш хIара студенташ, хIаьта уж 17 секцин яр. Ух конференце эггара хьалха болх бе йолаелар «Хьалхалатта педагогически опыт Iомайр» яха секцин. Ухьаза хургдоча кхамаьла дьхьа Iедагогически опыт. Цига 4-ча курса студентка Т. Мутаирова ишлеяь «№ 1 йолча юкъерча школа хьехархочун Е. Е. Карасевай опыт» яхача доклада елар Сийлен грамота. Ин совIаг делар юртарча школашка, классе архьза бечь - балхах дувцаш йолча, индустриально - педагогически факультет чакхъьыкхчача О. Лиманскай доклада.

Дикагйолча балхашта сийлен грамоташ ихьдоча совIаташ Iедаелар института ректора М. У. Умарова.

Л. МАЗНЕВА,
ЧИГПИ ихоалагIча курса студентка.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

СПОРТ • АЬТТУВ БАЛБА

Дlайолаенай «А» класса шоллагIча лига футболах йоаца СССР чемпионат. Вай «Терек» хоккейча зоне я. Из доозарся уьк командашца: «Спартак» (Нальчнк), «Сокол» (Саратов), «Уралан» (Элиста), «Атоммаш» (Волгодонск), «Динамо» (Махачкала), «Нарт» (Черкесск), «Машук» (Пятигорск), «Салют» (Белгород), «Торпедо» (Волжский), «Торпедо» (Таганрог), «Цемент» (Новороссийск), «Дружба» (Майкоп), «Волгарь» (Астраханы), «Старт» (Ульяновск), «Локомотив» (Минеральные Воды).

Мишта шийченнай «Терек» кордача сезона? Цу хатара жоп луш керттерча тренера Каноженко Борис Дмитриевича аьлар:

— Футболнстий физически, технически, тактически кIйчьь данхьеш тхо хилар Прохладне, Кисловодске, Адлера. Цига хиннача ловзаярца-ка белгалъьлар юхьханцарча матчашна ловзаярIола состан. Керча сезоно ловзарзаш «Терека» ветеран Синько Анатолий. Командага да нердабараш а: Шадиев Ювсап, Магомадов Вахьид, Салыков Роман, Косенков Игорь, Казберов Ярослав, Тагиров Рамзан, ихьбараш.

Чемпионат дlайолаяла массехи ди хьалха «Терека» футболисташ вIашагIкхийтар СССР 60 шу дизара иперагIча «Оргтехника» объединенне, «Электроприбор» яхача завода коллективаца. Цига спорт езарашта хьалхашка кIамаьлы дир Б. Каношникова, А. Шамхановна, республиканскн футболыи федераце президиумца председателя А. Ахильгова.

Эггара хьалхара матч «Терекн» чакхъьыкхар цIагIа, С. Орджоникидзе пIерагIча стадноне Черкесскерча «Партаца». Ловзар дlаполаяуьр чемпионата байраех хьалъьайпир цу шнн командна капитанаша А. Шамхановни Г. Гусейновен.

Кастта дlайолеелар матч. Ворхl минута а яьнначар «Нарта» футболисташ шоай наIаратта таьна доаншап доаноача бонкъонн колхоза хана. Лоле Гоолла У. Садаева хьаенна бургац хьаьшнй наIаратша чутехар О. Гладнев.

Цхьабакъда, цул тIехьагIа зезагIа ловза баьлар вай спортсменаш. Дунха ха яларе «Нарта» футболисто А. Мадуев — Терека — Гурзаца. Цо командага бургац чутехар. Шоллагl ча тайме а дунха зергадаланзар ловзар. Ишта счет 1:1 йолаш чакхъьыкхйр.

А. ИЗМАЙЛОВ.

ДИНАМОВЦАШ КОТБАЬЛАР

«Динамо» ДСО вале шнй дийнахьа дьаттар классически тайпара кIалтохарах йоаца хьагагарца йолаш йоагIаш. Цига вIашагIкхийтабар «Труд», «Динамо», «Урожай» шоай йолаяча общественски спортсменаш суннеи-ски, наурски, урус-мартановски берий - кхувш боагIарий школашкара дешархой.

Дина чакхъьыкхар яхьаш динамовцаша. Уьк котбаьлар. Шоллагl ча моттиге ба трудовцаш. Юртбоахьма пай-оналша юкъе динагIа хилар наурдаш.

ДЗЮДО

Волгоградге чакхъьыкхар дзюдох йола яхьаш. Цига дакъа лоацаш уилар вай мехкаха, «Локомотив» ДСО спортсмен Магомадов Гаджи. Цо хьалхара моттиг а яьккхар, СССР спорта мастера нормативаш ткоачаи а йир.

САМБО

Кагирхошта юкъера самбох йола яьхаш хилар «Локомотив» ДСО спортсмен Сетиев Шамхинер Хамзатович Шахьбулатен. Шнй дозал долча спортсменаша юкъе толам бьхьнкар уруе - мартановца Х. Джамалднновн.

Т. СОКОЛОВА.

ЭСТАФЕТА

Дlаздахача кIирандийнахьа Грозне чакхъьыкхар эстафета. Цох лаьца я Д. Мусаева репортаж.

Гаргагlертад Цхьоларгlа май. Хоза дувхар дийха кийчьенна город.

Дукха нах ба Ленина цIерагIча майден тIа. Царех цхьабаьрш спортивни гIирс тIабувхаш ба. «Грозненски рабочий» газета чьожаяь приз лнхкара хеташ традиционни эстафета я таханн.

Дlайоладу хьалхара яьхьш. Цига дакъа лоацаш я городера команда цIоалаг. Белгалбоад лидераш а. Уж ба №№ 41, 56 йолча школа дешархой. Цхийтталагlча этапе № 56 йолча школа спортсменаш тоъала хьалхабаьлар. Шоаш хьадьала мотнг кхы дIахеначар цар. Номер 41 йолча школера дешархой шоллагIа хилар.

Кастта керттера яхьаш хилар. Цига дакъа лоацаш яр республикерча спортивни об-

ществаг команднш. Хьалхарча этапе старт ййнача мехкаташта юкъе я СССР спорта мастераша кандидат, РСФСР а НГIАССР а чемпионатий дунхьазара призер Мархиева Рая. Толамца чакхйоахьх цо шнй этап.

Цхьабахьда, шоллагIча этапе лидер хуьнаеу, хьалха йоаца «Труд» ДСО № 1 йола команда, Гаьна тIехьа ца юсаш йоаrIа «Буревестника» шакъье а коллектнв.

ТIехьхарча этапе эстафетни гIалнгIр хьаяи «Труда» хьалхарча команда спортсменка А. Масленникова. Сас аьттехьа ца вуташ снхха финишагьга йода нз. «Буревестника» шн команда шоллагIеи ихоолагIчеи хул. «Труда» шеллагIа команда гаьна тIехьаюс. Из бахьан долаш, хIара общества пишша команда хьоагламаш вIашагIтехача гучадоал котало стэнташа яьнхьалгга.

Дlа-хьа телаш йоца кубок «Буревестника» команда капитанага Ханукаева Белайга дIалу «Грозненски рабочий» газета вина Ю. Ладонище. ШоллагIчеи ихоолагIчеи стенна дипломаи ду трудовпаштеи спартаковцаштеи. Этгара йIьхьагIйолча ворхлагIча этапе котало яккхарах шнй тайпара пгиз А. Губарева кхоач.

СУРТАШ тIа:

1. Р. Мархиева — хьалхара этапе котало яьккхар.

2. Б. Ханукаева — «Буревестник» команда капитан.

3. Эстафета доаIашпой парад.

А. АБДУРЗАКОВА
сурташ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

29 АПРЕЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — «Спорт цхьан кIираIа».
9.00 — «Толам». Художественни фильм.
10.30 — «Хьайбай дунен тIа».
11.30 — «Нердадараш».
14.30 — «Нердадараш».
14.50 — «Саги Iалъаяь». Документальни фильмаш «Ху уйланга хIанз яхай...», «Тоараш детта могадаь».
15.20 — «Дьхен вог». Эрсий просветителех В. Н. Татищевах.
15.50 — «Нердадараш».
15.55 — Фильм - бераштга. «Цlерагl».
17.15 — «Бердяи, «Цlе илеш...», Берлнне уьнначча политически нлнн фестнвалех.
18.05 — «Тамашийча пер». Мультилликационни фильм.
18.15 — «Iилмн ахарнн».
19.00 — Лучийскнн СССР оперни Белгенн Паччахьлкхен академнческн театрни артистий концерт. Ригера передача.
19.30 — «Из крутом переломе». Телевизионни документальни фильма премьера. КПСС XXVII съездах.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Го шербе». Эстрадни предстаевенн.
23.20 — «Хьаьнан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Iуйранан гимнастика».
8.15 — «Конструкторы лучшей». Iилман - дозанийча фильм.
8.35, 9.35 — Истори. 5-гIа класс. «Къьнарча Рнма куьгурт хьалхе».
9.05, 12.40 — Французски матт. Iомабу 2-гIа шу.
10.05 — СПТУ дешархошта. Эстетически кхетамбалар. Кхоллараи урокаш.
10.35, 11.45 — Физика. 7-гIа класс. XVIII конференцнн 60-ча сезо-тнфнкацнн яз.
11.05 — «Шахматни школа».
12.10 — Истори. 4-гIа класс. Со — Советски Союза граждани.
13.10 — «Ха, довза». Дешархошта Iилмах - дозанийча передача.
13.40 — «Iомабе ше кхетабе а». Сценка халкъоа хьехархочух Ф. А. Гуляевайх йола очерк.
14.10 — «Демьян Бедный — Революцин илеишца хестаьь».
15.05 — «Нердадараш».
17.35 — «Флора материкой». Iилма - дозанийча фильм.
18.20 — Хьунгнъан-35. «Чернобаевскнй» колхоза нкашна.
18.50 — Пропагандистнн говзала школа. КПСС XXVII съезда материалаш Iомайрах.
19.20 — «Ноюч - ГIалгIайнен дн».
19.40 — Машарен нъьхьегамен цlей. Литературни нмпозицнн «ГIалгIай меттала».
20.00 — «Вийса дахькала хийна шун, бераш!»
20.15 — «Дунен хаьнкаьта юкъера панорама».
21.00 — «Ха».
21.40 — «Феофанса милицнаш». Художественни фильмн, премьера. (А. Довженко цIерагIа нннострнн).
23.05 — «Нердадараш».

30 АПРЕЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Мультнплнкацнонни фильмаш: «Аннса снлаш», «Эх, ты, Уж, ты, Ишь, ты».
9.00 — «Парфанса милнянонаш». Художественни фильм.
10.25 — «Путешественнпкнй клуб».
11.25 — «Нердадараш».
14.30 — «Нердадараш».
15.45 — «Шнй тайпара счетч. Советски Машара фондах документальни фильм.
14.55 — «Призванне». Телевизионни журнал.
15.55 — «Нердадараш».
16.00 — «Стадион массанена а».
16.30 — «Тха корреспонденташа дувцаь».
17.00 — «Ешаш я хьалъа нн-струментальн. Владивостокера передача.
17.30 — «...Яlхайтта шу дахьнен бонкъаташ».
18.15 — «Вай бех».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Вай замен болхнеп боламн.
19.30 — ЦТ эирана тIа хьалъа-хоза. Мастерствон хьалхе. Художественни фильм, (Ленфильм).
21.00 — «Ха».
21.40 — «Советски искусства оагIонаш. Литературни процесс. Телевизионни документальни фильма премьера. Фильм 10-гIа.
23.20 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Iуйранан гимнастика».
8.15 — «Дlаьъа харш». Телевизионни документальни фильм.
8.35, 9.35 — Географи. 7-гIа класс. ГIалнгарча Малхбоалъьа тIалам.
10.05 — Советски изобразительни искусстван хьехархой. «Вай къьхьегам сийлен хиларг».
10.35, 11.40 — Истори. 9-гIа класс. СССР а культурнн революцин.
11.05 — «Чоалха доаша — чоалха банъьараш». Дешнта-нашта техническни жнтуташ.
12.10 — В. И. Ленин-Кумача гIитакаш илеш.
13.10 — «Ха» — нна». Телевизионни журнал.
13.40 — «ГIа. Бакнха, цхьаьгIа май». Цхьоларгlа май дездара 100 шу дизара хетаьь передача.
15.10 — «Нердадараш».
15.15 — «Нердадараш». Цхьоларгlа май.
16.25 — Цхьан полнтнка нтгнрата.
18.40 — Сийле уийла Цхьоларгlча майпа (ночнй меттах).
19.05 — «Ноюч - ГIалгIайнен дн».
19.25 — Суннеенсин райена культуреснеенсин самодеятельноста конкурс.
20.00 — «Вийса дахькала хийна шун, бераш!»
20.15 — «Ритмически гимнастика».
20.45 — «Хьалъа ашарш».
21.00 — «Ха».
21.40 — «Наьха гургаl». Телевизионни журнал. Производственни фильмаш премьера. (А. Довженко цIерагIа нннострнн).
22.45 — «Нердадараш».

РАДИО

29 АПРЕЛЬ
I ПРОГРАММА

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш. Хаоттам.
8.15 — Республнканскнн газетнй обзор.
8.30 — Передачай программа. «Продмайдан нхьагIаш-гIамаш вахте» (ночнй меттала).
8.45 — 9.00 — Музыка.
9.15 — «Энергетикнстах хьалхулар» (ночнй меттала).
9.30 — 10.00 — «Кхоа замано» (гIалгIай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — «КПСС XXVII съезд социалнстнческн самоуправленнй дегIаяпах». Беседа.
16.15 — Бенкхийдаяшта берех лаьца! «Эламгlагlонча домхьача дуненах». Беседа (ночнй меттах).
16.30 — 17.00 — «Ноюч-ГIалгIайн пхьан музыка тIа» яхача цикласпа передача.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — «Сюжера наьхьагIа». Беседа.

УКВ

17.00 — «Гитара нонйсстнй музыкальни новелла.

17.39 — Инструментальни оркестра нонцерт.

30 АПРЕЛЬ
I ПРОГРАММА

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш. Хаоттам.
8.15 — Республнканскнн газетнй обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.50 — 9.00 — Машарехн нъьхьегамен регIлаен сигIара — парте стратегически курс». Беседа.
11.30 — Цхьоларгlча майга нъьхьегама рапорташ» (ночнй меттала).
11.45 — 12.00 — Музыка.
16.30 — 17.00 — «Магнрий» (ночнй меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — Монолейй мертва. Капитала нехнзанка «нформацнй нортамукъьаленах». Беседа.
16.15 — «Дешз тIехьа — гIулакх» (ночнй меттала).
16.30 — 17.00 — Концерт.
18.00 — 18.30 — Керда хоамаш.

УКВ

17.00 — Музыкальни вIашагIнсхтарашн.
17.33 — Моттигерча авторнй нлеш.
17.45 — «Са хьамасара Дай-мохк». Концерт.

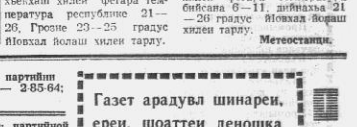

Таханн республнке гIоллеп Грозненн нIезнг-духха морхаш а йоалаш, йоачан а йоацаш, моххьоалъьара секундан 7—12 метр чIоагIа муха а хьекхаш хилеи фегара температура республнке 21—26. Грозне 23—25 градус дIайовзад йолаш хилеи тарлу.

Кхоачча хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, тайп - тайпарча оагIонашлаьара секундан 2—7 метр чIоагIа муха а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 6—11, дийнахь 21—26 градус йIовзад йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: ред актора — 2-45-57; редактора заместнтела — 2-85-07; бехктохкама секретара — 2-84-68; отделнй; партийнн вахара — 2-90-12, 2-54-04; промышленностн транспо ртеи — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90 -60; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-68.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-90-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-60, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-68.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ02187. «Грозненский рабочий» издательства типографии, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1730.